

FOGLALAT: Magyarország és Erdély (tanítási érdemjuttalmazási casinói közgyűlés; Somogy megye közgyűlése, a megyei körlevelek, pénztár-hiány-földöztes, homeopathia pártoltatása, kir. városaink elszegényülésének fő okai; a patriarcha-érsek ünneplés fogadtatása Egerben; debreczeni hírek vendégfogadók és koldulás megszüntetése javaslatok lyántanító díjrovás; fölvilágosító felet a ref. egyházkerület részéről a múlt évi Jelenkor 102. számában Borsod-Abaúj közgyűléséről szóló 7 k. pontra; erdélyi országgyűlés; 's a t.) Amerika (Texas a mexikóiak elhagyják; Santa Ana ké-születel; 's a t.) Spanyolország (a 160 milliói kincstárjegy-kibocsátás a cortesben helybenhagyatva; szigorú kormányparancs a rablócsapatok ellen; 's a t.) Anglia (a szegénység szörnyű sanyartatása a közszémbányákban; a királyné fényes udvari táncvizalma; 's a t.) Értéstitő. —

Magyarország és Erdély.

Ő es. és ap. kir. fels. kolosvári kir. lyceumban a boncz- és bábaságtan közoktatói segédjét Pfenningsdorf Antal, ki a bábaságtan és törvényes orvosi tudományokat a mondott királyi lyceumban kilencz évig mint helyettes professor kitüntetett szorgalommal, buzgósággal és sikerrel pótolta egyébkint is sokszor a legnehezebb szülési esetekben bizonyított ügyes és szerencsés bánásával, valamint mindig segíteni kész emberszerető indulatjával közbecsülést és bizodalmat nyert, ezek által szerzett és ő fels. dicséretesen, ajánlott érdemei tekintetéből 250 ezüst rftból álló esztendei segédi fizetését, évenként, rftal 150 szaporítani, 's így csak személyére 400 ezüst rft-ra emelni kegyeskedett.

A pesti nemzeti Casino-egyesület az alkotó-szabályok rendeletéhez képest f. évi jun. 5-én délelőtti 10 órakor közgyűlést tart, melyre a t. cz. részvényes urak ezennel illőleg meghívattak az igazgatóság által.

Somogy május 13. F. hó 2-án tartott rendszerinti nagygyűlésünk folytában szőnyegre került tárgyak közt mint közérdekűek megemlíthők: Soprony gyének a bécs-trieszti vasút ügyében irfölszólítása; valamint ez érdemben azon mentegőzése, hogy midőn ezen említett vonalt hazánkban keresztül vezetetni ohajtja, akkor még sem a nemzetiséget, sem a haza köz javát szem elől téveszteni nem szándéka, ebbeli közlések tudományul vétettek, ugyan Soprony gyének az iránti fölszólítása pedig hogy ő felsége a kereskedési ügynek jövő országgyűlésre kir. előadásában leendő fölvétele végett alázatosn kéressék meg, pártoltatásra talált; az ezzel kapcsolatban álló némét vámegegyülethez csatlakozás kérdése azonban küldöttségi véleményezésre utasított, pártoltatásra talált továbbá Tolnának az iránti fölszólalása, hogy vasutak hazánkban is közközlésen építessenek; Zalának a zágrábi gunydal, valamint Zólyomnak a vegyes házasság ügyében azon tudósítása, hogy ha illy esetekben a kath. lelkész az összeadást megtagadná, azt a protestans lelkész teljesíthesse, tudomásul vétetett. Temes-megyének az ösméretes katonai kicsapongás ügyében, mint az előadásból érteni lehetett, egy előbbire hivatkozó tudósítása érkezvén ide, a megyei RR. sajnálkozással vették, hogy ez érdemben első 's alapos közlése Temesnek mind e időkig hozzánk meg nem érkezvén, e miatt ezen valóban közfigyelemre 's intézkedésre méltó ügyet az alkalommal tanácskozás alá nem vehették. Mult aprilis 15-én tartott kisgyűlésünkben a pénztári hiány biztosítása végett tett intézkedések eszközzésére kirendelt küldöttség jelentése folytában ezen kedvetlen eset vitatásra kerülvén némi vigasztalásul szolgált azon eredmény hogy a küldöttség 's illető zártartó közbejöttével történt intézkedések által a hiányt tökéletesen földözve lenni értették a RR. a megtörtént szerencsétlenség azonban a pénztárak kezelése körül némely ovatosb rendelkezéseket idézett létre; említést érdemelnek még: hogy rabjaink munkáltatására fölállított gyapjuszövő gyárunk hat évre bérbe adatott ugy, hogy évenként legalább hat ezer napszámot a bérlő fölhasználjon; fizet pedig élelmezésen fölül minden egy dolgozó napszámért két ezüst krt, továbbá, hogy a megyei RR. a homeopathiai gyógyrendszer, miután abban minden rendűek közül már számosan megnyugvást találnak, illő pártoltatásra méltónak ítélvén elhatározták főispán ur ő kegyelmességét megkérni hogy Gulyás orvos urat, ki ezen rendszert követi, megyei tiszteletbeli orvosá kinevezni méltóztassék. — P. B.

Esztergom. Kir. városaink elszegényülésének egyik főoka azon meg hasonlásban látszik feküdni, mely a városi tanács, választott és közpolgárok közt a gazdaság legnagyobb kárára rejlik. A kenyér és hivatalokról holtiglan biztosított tanácsosok, habár nem hinnők is, hogy többnyire önérdékből, de azt még is sűrűn igazlá a tapasztalás, hogy igen igen önkényesen 's a dologhoz értő polgárság közvéleménye ellenében intézkednek gazdasági működésekről, mely rendszer mellett, vagy igen rákrag mozog, vagy épen hanyatlak a közjólét is. Azért több világos fő és polgártársainak javát szíven viselő honfi, a kir. városok rendszeresítése ügyében oda irányzá véleményét: hogy a kir. városi tanács mindenhol egy magától a tanácstól független állandó főnök örszemei alatt vezesse városa ügyeit, 's amaz bizonyos időszakoként változtathassék, valamint a vármegyék tisztikara. Fölgerjed illyenekre sok tanácsos 's délezen kiált: ki tenne-föl egy törvényhatóságról akár önkényt, akár polgártjai ohajtásának ellenszegülést, sőt setét ignorantiát löknek szemünk elibe, miután a tanács a közigazgatás ügyében csak a választott közönség egyetértésével rendelkezhetik biztosan. Szép szó de a tapasztalás uraim! experientia vitae magistra, a tapasztalás a törvényhatóságokra is nemegyszer ráfente az önkény, fortély, vagy értetlenség mázát; 's a dolyfös következetesség öve, 's az alálrendezés bábréme mellett ezt ellefejtik: sapientiam est consilium in melius mutare, elannyira, hogy a szegény polgárság méltó neheztelését az assecurált urak semmibe vevén, egy pár fenszóval rájuk riasztván, berzenkedéseiket is kifeczemtjük, 's megvan a hátramaradás, elkedvetlenülés. — Adatokkal itt fölös fárasztani a közönséget; ez állítást közkárhözhatás igazolja, igen ám, a városok rossz administritiója ellen minden színű mezőn hallhatni panaszokat. Atyáink is átlátták e szerkezet hiányait, 's azért azokon olykor törvényeszerűleg engedett királyi biztosak által akartak orvoslani. Kellettek is eféle királyi biztosak minduntalan, valamint a nagyobb rendtelenség és kihágá-

sok napirenden valának; és azon merész állítás sok védnököt nyerne, mely szerint több város nevezetese javításait kir. biztosoknak köszönheti. Ismét előállunk a fölhozottak megvitatásától; egyedül Esztergom kir. városul nyílt alkalmunk idevágó igru jeles adatokat közleni. Egypár éve Esztergom kir. város is megérdemelte a kir. biztost, nevezetesen sárfalvi Heya Imre cs. kir. tanácsost, akkoriban megyei első alispánt, ki mély belátása és buzgalma által nemcsak az őszszobonyolodott ügyeket, 's ezeken épült ingerültséget szerencsésen kiegyenlítő, hanem munkálkodása még a város javára és díszére is igen korszerűleg és jótévéleg hatott, a mocsáros bitang telkeket kertekké alakítottván igen nagy hiányt pótolta ki, melyeken egyszersmind közbátorság és kényelem kedviért a város kivilágittatását eszközlé; a vízáradás alkalmakor rendes úsztatót, a közlekedéshez szerföltöt kívánatos utca-tágítást rendeztete; a Dorognak nyúló tengelynyi homokon hosszas sikertelen ohajtás után a kir. biztosság alatt rendes országút készítettet a pesti közlekedésnek jó könnyebb-ségére; 's legújában Esztergomnak a bécsi országuttra dülő kenyérmezei pusztája (Nixbrof, ezután Kis-Esztergom) ekkoráig haszonbérrel jövedelmezett, 's pedig parányit u. m. ez utolsó évben legtöbbet 560 ft de néha csak 150 ftnyi csekélyseget. Sokat fáradoztak már e parlag-föld hasznosbithatása körül, végre Heya kir. biztos ur jeles tapintatú tervet nyújtott legfelsőbb helyre városunknak is tetszőt, mely szerint eladatni ajánlá e pusztát a város java tekintetéből; 's a jeles terv helybenhagyatván, ő fels. nevében a k. kamarának 1841-ki őszhó 13-áról a kir. város tanácsához szóló magas meghagyása szerint, a kérdéses kenyér-mezei pusztát polgári birtokképen, részlegesen, a kir. biztos ur személyes közbenjárásával 's árverés által eladatni rendeltetett. E telkek birtokosai mindennemű polgári jogokkal birandnak, 's 6 évre adótul mentetvék. 'S minthogy ezen majorságok díjából a város örökös tőkét akar nyerni; szorosán meghagyaték legfelsőbb helyről a városi tanácsnak és a választott polgárok közönségének, hogy e pénz hiv kezeléséről gondoskodjanak, 's ennek állapotjáról évszakonként a kir. kamarának jelentést tegyenek. Ezen kegyes intézet szerint f. évi mártius 21-én véghez is ment az árverés 's mintegy 31230 pengő forintért adatott el e pusztá. Így a város jeles tőkét, de olly majorságokat is nyer, melyek több szükségit földözendhetik. Mindezt legkivált a fentisztelet k. biztos urnak köszönheti. — A ki illyeket hall, lehetetlen hazafüi érzetében nem ohajtania: vajha királyi városaink, bár mi néven czimezendő tőlük független főnökök vezérlete alá rendeztetnének!

Debreczen, aprilisben. Tudósítá már e hirlap olvasóit az itt, mult hó közepén esett gyilkolásról, mely t. i. egy egész családnak a szó teljes értelmében lemészároltatása vala. A szolgáló-leány életét, ki fején 11 ütést kapott, már megmentettnek mondják. A gyilkosok ijabbikát is mindjárt harmad napra elfogták 's bár a borzasztó tett miatt megrémült lakosság fenhargon röglönvérbírósági eljárást követelt, felsőbb utasítás következtében mindazáltal a bünyösök irott perbeli eljárással szokott módon ítéltetendnek el. A per el is van már kezdve 's a tény mind a tettesek saját vallomása, mind egyéb próbák szerint kétségbehozhatlan. Ezen borzasztó eseménynek (a más hirlapi cikkben említett) eredetét vizsgálván, egy mostitt nálunk már többször megpendített ohajtást kell kifejtennem. Itt Debreczenben a vendégfogadó-tartás még városi jog; e város két fogadót tart, de mivel ezekben minden méreg-drága és rossz, 's vásárkor az itt megjelenő vendégeknek legesekélyebb mértékben sem elégséges: általános divat, hogy minden a vásárokon megjelenő kereskedő 's vidéki lakos magányos házakhoz szál; ugy hogy vendég fogadóba csak az megyen, ki legelőször jövén Debreczenbe, itt teljesen ismétellen; ez ok miatt heti 's országos vásárkor, kivált a vásárterhez közel, minden ház mintegy fogadóhoz hasonlít. A magyarnak vérebén fekvén, hogy a jóltartás és szivességért magának ne fizetessen meg: az itt megjelenő vendégek nagy része fizetés nélkül alkalmatlankodik befogadón 's azon felül eselédei a jó szívu házigazdat még néhanéha jól meg is lopják. Az idegenek ezen magányházakhoz szállásért azzal mentegetik magokat, — hogy nincs elég fogadó 's a mi van, az is drága és rossz. Ezen, kivált jly kereskedő-városra nézve roppant bajon, csak ugy segíhetni, ha a város felhagy a vendégfogadó-tartással, 's ennek nyithatását, miután is különben is szabad bormérés van, akárkinek szabadságába helyezi. Az illetők, — hiszem, — jól tudják magyarázatom nélkül is, hogy azon joglemondásból veszteség nem, sőt haszon járul a városi pénztárra. A két fogadó mostani haszonbére t. i. olly csekély, hogy a fogadó épületei árának félkamatját is nehezen adja meg; ha pedig mindenkinek megengedtetik a fogadónyítás, mig ezen engedély, — a bormérésdíjak hasonlatosságára szabott, — fizetés mellett lenne évenként gyakorolható, a város a vendégfogadókban most 3% ttel heverő pénzt 6 pcentes adósságai lerovására fordíthatná; 's a mi legfőbb, mind a lakosokat a rajtok fekvő egyik nagy alkalmatlanságtól, hogy t. i. akaratjuk ellen is vendégfogadónak használtassék házok a hova beszállani nem tudó idegenek által, megszabadítvá, mind pedig az utazókra nézve nagy jót tenne. Fájlatnok, ha ezen jó szándéku figyelmeztetés pusztában elhangzó szó lenne és ha továbbra is olly ronda két fogadó kínálkóznék a második magyar kereskedő város vendégeinek. Mostan dicséretére legyen mondva az előjáróságnak, előbb előbbre mozog. Közlebb az utcai világosítást a Casinotul átvéő-félben van, 's ezt több utcára is a-

karja kiterjesztesei. A' saharai sivatag alakú temetőket körülkerítetté, 's fákkal ültetgette be; de a' mi legfontosb, az utcai tekerők 's koldulás megszüntetése iránt mindaddig legcsekélyebb sem történt, pedig aligha igényelheti valami az előljáróság figyelmét jobban mint lopással együttjáró koldulás megszüntetése. Midőn az utcákon 's a' városház környékén rongyokba burkolkozott heverő lazzaronikat az otteljáró megpillantja, lehetetlen eliszonyodva nem gondolnia a' status léte czéljára, arra, hogy miért alakult a' köztársaság, 's hogy az illy baromságig alacsonyult szerencsétlenekekről kétségbe ne hozza: hogy mivel ezekre semmi gond nincs, vajjon a' statusnak tagjai-é?! De tovább, vasárnap a' templomból jövő ájtatos hiveket az undorító koldussereg majd lefogja, és szinte mesterség közte áthatolni; hétköznap pedig a' házban 's utcán a' zaklatástól alig szabadulhatni. Közelebb hogy néhány lánytanító miatt, kiknek legtöbb része hivatása lelkét 's feladatát oly kevéssé érti, mint hajdu a' harangöntést, a' honnan némel lyiknek iskolájába csak elvélve találkoznak tanítványok, kész volt az előljáróság a' lakosokra új, — kivált a' szegényeket igen aránytalanul nyomó terhet róni, holtán szükséges lett volna a' most említett nagy bajon 's az erkölcsi romlottság egyik fő forrásán, a' koldusok henyeségén segíteni. A' tanítók érdemeit méltányolni tudó rész nincs ugyan az ellen hogy a' hivatásukat lelkiismeretesen teljesítő tanítók érdemlett évdíjt huzzanak. A' közpénztáraknak országszerte uralkodó hűtlen kezelésére nálunk is esett példa most is egy nem nagy összegű pénztárnál; de mint hiszem veszteséget nem okozand e' hiba.

Eger maj. 9én. Városunk százados hányatási után politikai ujjaszületése teljes reményben él, alapja ennek a' m. é. tisztválasztásban gyökerezik, midőn jó fejlődésünk igazlelkű biztosának Nyéki Mihály ö méltóságának munkálkodásai közben patriarchy-érsekünk atyai kegyeinél fogva oly birót választathatunk, ki uradalmainknak is megadván azt, mi övék, közjavunkat akarattal 's tehetséggel mindenben előmozdítani képes. Kérlelhetlen sorsunk e' szerencsénkben is háborított, mert ő excjának tőlünk tisztválasztásunk közepetti betegsége miatt távoznia kelle 's azóta csak kevés időt tölthete közünkben. A' kegyes pásztor elutazta után elérkeztek azonnal ismét a' nyáj veszedelmei, hallattak a' ragadozó farkasok üvöltései, csuszó-mászó állatok sziszegései, láttattak az éj vészkarógó madarainak röpkedései. Az isméretes uradalmi tisztviselőket satelleseikkel újra kezdék megszokott működéseiket városunk ellen, kikhez a' hivatalaikból méltán kihagytak jajveszékő csapatja is csatlakozott 's így e' kárhözatos szövetség (mellynek tagjai a' lakosok köz nyelven bélpoklosoknak nevezik) összeesküdött szeretett lelkes előljáróink megbuktatására 's városunk ügyének előbbi szomorú állásába visszahelyezésére; mi emberi észszel kigondolható, mi roszakarattal véghezvihető, mindent elkövettek vétkecs céljok elérésére — a' tanácsnak, közönségünknek, de főleg főbiránknak minden az igazság kiszolgáltatására, vagy városunk köz ügyei előmozdítására intézett tettei 's ügyekezeteiket külön utakon módokon akadályozták, minden legszentebb szándékokat kárhözatták, legfeddhetlenebb lépéseiket is gyanúsítva elmagyarázák, a' törvény legbiztos ösvényén haladó nyomakba ármányos kelezéseket rakának, mindezekre aljas rágalom 's méltatlan vádaskodások száz nemeit építve, személyes üldözések ürügyeit alapítva, mellyeket egész általánosságban említünk meg, mert részletei kellő kifejtésével minden postánapon a' legfőbb hirtelenség hírlap hasábjai is megteltek volna időszakonként. Ezt végre annyira vitték, hogy az uriszék is általok mindenre használható egyedekből szerkesztetvén össze czéljaik eszközüvé tetteket; 's csak röviden a' városi piaci biztos egyszövetségek által káromkodásról vádoltattak be 's noha a' vád be sem bizonyított, a' biztost gonosztevőként uriszéki rendeletből elfogták 's még kezességre sem bocsátották ki pere elítéléséig, holott ez más egyéb befogott gyilkosságról vádoltaktól sem tagadták meg. A' biró e' szerencsétlen embertársa ügyének méltánylásaért az uriszék által fenytő perbe idézték, a' városi ügyvéd, ki a' méltatlanul üldözött elkövetett tetteket felsőbb helyeken körülményesen leírva elpanaszlá örökös silentiumra kárhözattott. Ezen mindünnen egyaránt rosztalott tettek az uradalmi tisztség 's előljáróink közt az ingerültséget, a' békés lakosok közt pedig az elkeseredést főokra emelék, de szilárd keblök nem csüggedt el, mert a' patriarchy-érsek Bécsből, hol beteges volta múlt évi december óta tartóztatta, javult egészségben visszaérkezendő volt, ők ismerik atyjokat, tisztelve szeretik 's erősen bizván benne, mind ezeknek általán leendő jóra intézését teljes hiedelemmel várták. A' megérkezés napja majus 7ke volt, de az előbbieket már szerszámokat rendező, lovakat fékező foglalkozási csatazajra válták Eger völgyének megszokott mély csendét, a' nap reggelén tárogatók harsogták jeladásait, 's indulának városunk határához az ohajtva várt érkező elfogadására 's díszes bekísérésére összeállított lovas csapatok, egy zászlóalj nagyszámú földmivelből citromgaly-bokrétákkal süvegeiken, előttök díszöltöztenek ns Demko Károly léptetett hatalmas ménen komoly méltóságával hős Dobó István emlékezetét hiva fel a' honfi kebelben, ezt követé egy másik zászlóalj polgárokból puszpánag-fejdiszítással daliás készületű 's alaku Popovics Ágoston tanácsnok vezérlete alatt — a' város kétmázsás tarackjai a' vár párkányira állítottak, polgári lövészek a' lyceum térén foglalának helyet, hol a' zászlókkal kiállott czéhek az érseki lakig kettős sort képezének, egyéb helyeket pedig a' mindenrendű és rangu lakosság növekedő 's a' déli órák felé már számlálhatlan sokaságra gyűlő tengerre tölté el. Ö excellentziája 11 és fél órakor érkezett a' határhoz, hol a' kettős sorra alakult lovasok előtt Popovics Ágoston vezér lelkes beszéddel üdvözlé, ezt csapatok éljen rivadalma zárá, mellyek apróbb osztályokat képezve díszmenettel indulának vörös-kék zászlókkal vissza városunk felé*) mit a' határra helyezett tarackznak jeladó 's a' Dobó sas-fészkebelieknek felelő dörgései tudattak a' bensekkel; erre minden egyháznak harangjai megkondulának, 's a' végtelen népi öröm rajzással hullámzott a' hatvani tágas útvonal felé, 's magasztalt érzelmek néztek elébe távolról is nagyszerűn pompázó diadalmenetnek. 'S mint jöttek a' szép hadak Ős Tihamérnak halmain, úgy mentek által lelköken Egy jobb jövőnek képei. A' lakhelyeikből kilépő pórcsaládok mindig hangosabbuló éljenzési közt vonult a' diadalmenet a' székegyház köréhez, hol a' végtelen néptenger magas ö-

*) Ennélfogva megszüntetheti a' Nemzeti Ujság töprengéseit a' felett „hogy mit teendének Eger polgárai drága zászlókkal? A' közlő.

röme zajával ölelé a' nagy érkezőt egész kíséretével együtt körül, — a' sok ezernek kiáltási egy éljenben hangzottak fel, a' sok ezernek forró ohajtási egy érzelmében olvadtak össze. A' székegyháznál megállatá hatfogatu hintáját a' patriarchy-érsek, 's midőn abból kilépendő körültekintett, szeméből az elérzékenyültség gyöngyei ragyogtak ki jó lelkét, a' körülállók mondhattan lelki megindulás fogá el. Ő excája az egyházba lépett népétől követelve, 's isten oltára elé borultan ada hálát nehéz betegségeiből felgyógyulásaért — az atya népével állott a' mindenható előtt, az atya imádkozott népeért, a' nép atyjaért. Hálaadás után ismét elfoglala a' patriarchy érsek hintáját, 's a' lovas csapatok által czéhek sorai között zászlók lóbalási, a' polgári katonaság örömlövései, tarackdurrogások 's légrezgető éljenzések közt, diszlakába kísértetett, itt a' Foglár-collegiumi növendékek törökzenével fogadák, a' káptalan tagjai a' feljársnál üdvözlék, virágokkal kirakott 's illatárral telt grádicsok 's folyosón által tért lakszobáiba a' dicsőített érkező; a' város előljárósága 's a' közönség nagyszámú küldöttjei nagy teremébe járulának, hol a' főbiró jeles szónoklattal rajzola a' város lakosai örömeinek, tisztelétének, hálájának mély érzelmeit, ezt, valamint ő excája méltánylat-jelentő szavait épületrendítő éljenek rekeszték. A' nap ünnepe nyomtatott versezettek isörökölték. Az estély bealkonyultával pedig a' város utcai csillám-fényben derültek fel, a' lakosok egymással vételkedtek ablakaik kivilágításában, a' növendéklaplakon lámpákból alkatott kettős-kereszt ragyogott, a' mecseten, Foglár-Collegiumon, parochián, 's több polgári lakon transparentek 's feliratok díszeskedtek, köztük legszebb jelentésű volt a' mecsset felső nyiladéka állított, melly a' vizözönt, Nőé bárkáját 's a' zöld ággal visszatérő galambot ábrázola a' városházán közérzelmeket jelesen tolmácsoló felirat olvastatott, a' máskor hangtalan utcákon késő éjjel hullámzott a' kellemes estély lámpa és csillag fényeinél járda-ló nép. Még Egerben a' véleménynek, közvéleménynek, köz tisztelének egyes lakosok által minden ösztönzés és serkentés nélkül oly annyiképen nyilvánított jelei soha nem láttattak. Így örült a' kijelent napon Eger 's benne mindenki a' bélpoklosok kivül, kik csak itt ott láttattak 's oly kedélyben mint öszkor a' legyek, haagjok pedig csak az esti árnyékokban ejtett mormolásikban „minék az a' kivilágítás, még tűz támadhat belőle!“ A' város 's minden jó akaróji feszült kebellet várják: mit teend a' jó Atya népe zaklatóival?

(Felvilágosító felelet a' múlt évi Jelenkor 102. száma 419. lapján Bars megye közgyűléséről szóló 7dik pontra, melly szorul szóra így van:) „A' barsi ref. senioratus egyházi gyűléséből a' lévai járás főbirája és a' n. sallai egyházi kerület alesperese — mint a' megvétől néhány kathol. apától származott, de makacs anyjok által hely. vallásban nevelt gyermekeknek a' törvény értelmében kath. vallásbani neveltetésük eszközülése végett kiküldöttek ellen, a' káptalan 's minden tanunéki vád 's rágalom adatott be, melly a' sen oratus jegyzőkönyvéből kiméltelen tóll kiírta, a' tisztviselőket 's egész megyét rendre igazítani látszék ott, hol semmi nem történt; köz rosztalással félre vetetni, 's illetően tanunéki vád elfogadása jövőre megszüntetni határozatott. A' két sértett köztisztelben levő egyed minden további követeléstől nagy lelkűen önként elállott.“ — Ezen hiányos, zavart és hűtlen előadásból ki érthető azt mega' Jelenkor olvasói közül, mi történt Bars megyében? mi panasz, mi vád adatott be a' reform. senioratus egyházi gyűléséből a' megyeiek, KK. és RR. eleibe? Mi azt hisszük: senki sem. Szükségesnek 's illőnek tartjuk tehát ezt egy felvilágosító felelettel kísélni, azt kívánván tőlünk a' barsi reform. senioratus becsülete. — Előre jelentjük, mi sajnáljuk, hogy ez ügy hi lapba hozatván be, most már az egész országban trombitáljuk, mit csak röviden 's magunk megyéjében kívántunk elintéztetni, annyival inkább sajnáljuk pedig ha ezen tárgy a' két köz szeretetben álló egyed híre 's megegyezése nélkül ment be a' Jelenkorba. — Továbbá ezt kívánjuk különösen kiemelni, hogy a' n. sallai egyházi kerület alesperese ellen nem adott be panaszt a' reform. senioratus, mert az nem vétett olyat, hogy a' tek. vármegyére kívántuk volna fölterjeszteni, annyival inkább, mivel itt a' reform. lelkipásztorok a' kath. plebánus urakkal mind eddig, igen szép egységben, békességben, és szeretetben éltek és éltek. — Lássuk hát most miben fekszik a' dolog, röviden, világosan 's kiméltelen előadva. — A' barsi reform. senioratus egy panaszló levelet adott be a' tek. vármegyére, melly két pontból állott, 's mind kettő egy járásbeli főtisztv. ellen. — Iször azért, mert Nagy-Kálnán a' ref. templomból vasárnapi isteni tisztelet alatt idéztetvén ki többeket a' hallgatók közül botoztatásra, az egész gyülekezet figyelmét 's esendét megzavarta, és ez által az ünnepe szentelő híveket mehoztánykozattá, nem vigyázván az időre, mikor kell törvényszéket tartani és botoztatni. — Zor azért, mert Alsó-Váradon küldöttségben levén a' n. sallai alesperes ural, egy reform. nőt megvádatott azért, mivel ez azt nyilvánította, hogy ő bizony nagyon szeretné vegyes házasságból származott leányait a' maga vallásában megtartani és nevelni, nem figyelvén arra: vajjon lehet-e 's kell-e azért veretni? — Ezen két pontra nézve (mi tagadás benne) azt kérte a' ref. senioratus szorul szóra: „Méltóztassanak a' tek. KK. és RR. kitanítani az illető tisztviselő mind arra, hogy mikor? mind arra, hogy miért lehet és kell botoztatni — hogy illy időtlen 's helytelen rendeltetések ne történjenek többé. Még harmadk sérelme is volt a' ref. esperességnek, melly abban állott, hogy a' megyei tiszügyész ur a' lévai járásban levő reform. lelkipásztorokat, kik közt volt az esperes, jegyző, egyházkerületi esperességi tanácsbírák, rövid per után szolgabíró elibe idézte az 1836dik évi országgyűlési költségek fődözésére, rájuk vetett illetőség — egy ezüst forint meg nem adásaért, — melly ped g onnan lett, mert az illető megyei tisz nem méltóztatott annyit idő alatt csak egy szóval is kérni azt a' tisz. lelkipásztoroktól. — Erre nézve ez volt folyamodó irásunkban: „végre azt kéri még a' n. egyházi tanács, méltóztassanak a' tek. KK. és RR. meghagyni az illető vármegyei tisz uraknak, hogy szólítsák meg előre a' ref. tisz. lelkész urakat akarminemű fizetések teljesítésükre, és minden előre tett felszólítás nélkül perbe ne idéztesenek, mint az idén történt sok érdemes lelkipásztorokkal, kik azon megkisebbitést igen érzékenyül vették. — Az igaz, hogy ezen panaszló levél mellé nem volt csatolva semmi bizonyítvány, melly a' beadott panaszokat erősítette volna; de nem azért, mintha nem lett volna kezünkben, hanem mivel vártuk, hogy felszólítottunk azok bebizonyítására, vagy nyomozás tétetik: igazak-e a' beadott vádak? — de egyik sem történt. — De lássuk hát már sorban a' feltett pontokat. — Az 1sőre az illető tisz ur a' tek. vármegyére beadott védiratában így nyilatkozott: „Febr. 28dikán Nagy-Kálnára 11 óra tájban jöven és az emberek felől tudakozódván N. eskütt úrtól érttettem, hogy még templomban lennének, — és így az emberek csak déli harangozás vagy is 12 óra után jelentek meg 'sat. Ezen nyilatkozásom igazolására hivatkozom az ugyanakkor jelen volt (itt 3 úri ember nevezetik meg). — Itt szépen 's mesterségesen van elmellőzve a' felelet, nem levén moadvá egy szóval is, idéztetett é, vagy nem idéztetett ki a' templomból megbotoztatandókat? — Az meg lehet hogy mikor a' ref. templomból kiidézett emberek a' főbiró ur előtt (a' falun kivül) megjelentek, és a' katholicsok is oda megérkeztek, (ezeket nem tudjuk, a' templomból voltak-e kiidézve) a' két fél szembeállítottak, a' tanuk kihallgattattak, az ügy komolyan megfontoltatott, az ítélet kimondatott, a' botozás elhatározatott, — már 12tőt is elharangozták. — De nem az itt a' kérdés

hanem ez: a) Azon három uri egyed, k kire hivatkozik a' tisztv. ur, hit letétele mellett tennének é tanubizonyoságot az iránt, hogy az említett napon, a' kiidézés által a' ref. templomban semmi zavar és botrány nem történt? mert itt fordul a' dollog sarka. — Felelet: nem, mert a' templomban nem levén, nem láttak, nem hallottak semmit, és így tanuk nem is lehetnek. b) Hát a' reform. hívek között vannak é olyak, kik hit letétele mellett tanubizonyoságot tennének a' felől, hogy az említett napon a' kiidézés által zavar és botrány történt? Felelet: akár 100an. De mivel az sok volna, van nálunk egy bizonyítvány, melyben a' nagy-kálnai előljárók 15en bizonyítják a' zavart és botrányt, 's készek akármely törvényszék előtt megmondani. — Hiszen nemis panaszkodtak volna különben a' sérelemért. — Azt hisszük ezen első pont a' t. cz. olvasó közönség előtt oly tisztában van, hogy erről többet szólaniuk fölösleges volna. És így ez nem alaptalan, nem se nem bizonyítható vád, nem rágalom. Csak azt tesszük hát még ide záradékul, hogy ha még mai időben is a' törvénykiszolgáltatás 's botozásnak vasárnapon kell végre menni (talán éppen isten dicsőisége, az urnapja megszentelése és a' polgári társaság békecsége 's üdvösségére nézve) meg kell várni, míg minden felekezeti keresztyének elvégzik istentiszteletüket, számolnak isten 's lelkiismeretükkel, mert ki azt be nem várja, nemcsak hibát, de bünt követ el, 's mint az irás mondja: Jaj a' botránykozótónak! — Minden felől a' népnevelés oktatás sürgettetik, nem követ é hát el polgári bünt is, ki éppen azon egy órát, mely éppen a' népnevelés és oktatásra van szentelve, így megzavarja, holott meglehet, hogy éppen az alkalmatossághoz intézett beszéd és szívhöz szólva, többet használt volna, mint a' botozás. — 2) Az alsó varadi panasza nézve, őszintén elismeri az illető ur, hogy az asszonyt egy, nem pedig három ütéssel megfenyítette. — És itt jött már be a' dologba a' n. salló ut. al. esperes ur mellékesen, mint Pilatus a' erodoba, hogy t. i. mint kiküldött jelen volt, 's legelső próbálta két papi argumentummal, (mellyeket a' nő igen jói betanult) reá bírni a' nőt, hogy önként maga adja által leányait, hogy a' kathol. vallásban neveltesse: de az argumentumok már nagyon elavultak, erónélküliek és szennysek lévén, nem voltak fogatosak, mivel az asszony azt nyilvánította, hogy ha azok ugy volnának is, ő bizony megvallja, hogy csak szeretné leányait a' maga vallásban megtartani 's nevelni. Ekkor lépett fel komolyan a' tisztv. ur, hogy ki — a' házból! — erőszakosan hajduja által lefektette, 's korbácsával hármát vágatott rá. — Az illető ur azt mondja, egyet, a' nőt, hogy hármát, — de bizonyosan jobban megszámálta az ütlegeket az, ki viselte, mint az ki verette. — Mi pedig őszintén megvalljuk, hogy előtünk mindegy, akár egyet, akár hármát, mert azzal egyebet nem tett, hanem a' nőt meggyalázta, becsületét, vallásához buzgó indulatját leforrázta, — azonban ezéjárt teljességgel el nem érte. — A' tisztviselő ur azt mondja, azért vágatott a' nőre „mert minden jó és szűd előadására makacsul és gorombán válaszolt. — Hogy egy szegény pórú, ki mellett senki sine, ki csak egy ígét is szólva, — olly korbácsolást érdemlő makacsságra és gorombaságra merésztelt volna vetemedni, látván, hogy a' hatalom botja fogná azért őt rögtön sújtani, — szabad legyen kételkednünk, — elég szerencsésnek tartotta volna magát épségben elmeitni. — „Azért ütöd az embert, mert durva, 's azért durva, és marad örökké az, mert ütötted. Kit baronmá alacsonyítottál 's ez állapotjában bittal ingereltél, ne vedd tőle rosz néven, ha rug és harap, és az állati önvédelemnek fogát és körmeit használja“ — nem rég hangzott el igen szépen 's helyesen. — Azonban feltevéen — a' makacsságot, tegyük szívünkre kezünket, kérdjük meg lelkünket: vajjon valami nagy esuda é az, hogy egy édes anya indulatbaj, midőn szívére forrott leányait, kiket ő fájdalommal, életveszéllyel szűt, ezer gond közülpolt, nevelt, ruházott, 's a' maga vallására, melyet ő legszentebbnek tart é világon, megtanított, most erőszakosan el akarják tőle huzozni, 's isten tudja hova küldeni? Ugyan van é e' világon olly szűlei szív, mely ezekre el nem érzékenyülne 's fel nem indulna? — De ha már a' törvény értelmében úgy kell lenni, legalább emberi 's keresztyéni szelidséggel kellene enyhíteni a' szív fájdalmát, nem pedig megbecstelenítő korbács által még jobban megkeseríteni 's a' t. A' barsi ref. egyházvidék előljáróji megegyezéséből kiadta az esperességi főjegyző.

(Erdélyi országgyűlés.) A' majus 7kei orsz. ülésben felolvastatván a' szélbeli katonaság ügyében érkezett kir. leirat, érdekes tanácskozás után határozattá lett: Az 1838ban mart. 30án fölterjesztett alázatos felíratra jött válaszból a' KK. és RR. fájdalommal tapasztalni kénytelenek, hogy a' szélbeli katonaság felállítására szükséges léte tanusítására olly alap hozatik fel, melyet a' a' KK. és RR. mind az 1791. mind pedig azután a' országgyűlés e k e n csak alkotmányos uton állítottak elrendelhetőnek, a' mostani törvény-elleni rendszer-megváltoztatása eszközöseül pedig olly ut mutatott ki, melyet akkor, midőn sérelem megszüntetése czéloztatik, követni a' törvények szoros megtartása iránti kötelesség tilt, különben is hogy az ohajtott erdvényre nem vezethet, azt a' mult idők szomorú példája igazolja 's végre olly engedvények ígértettek, melyek már az 1792ben kélt királyi válasz soraiban majd szorúl szóra meg valának adva, de mindéddig legkevesebbé sem teljesítettek. Ezekhez képest ő felsége színe elibe három alázatos felírat terjesztessék, melyek közül: az elsőben a' főnebb érdekelt nézeteken kívül a' székely nemzet katonáskodó részire nézve részletesen is fejtsessék meg: mikép az 1764ben végrehajtott katonáskodási rendszer sem 1791ben, sem azután volt országgyűléseken, mint alkotmány ellenére behozott törvényszerűnek nem ismértetett el, sőt annak, mint erőszak utján 's az ország megegyezésü kívül keletkezettnek, leszállítása és törvényes lábra visszaállítása minden országgyűlésen sürgettetett 's jelenleg is, az 1838ki országgyűlés irányát követve fejtsessék ki: mikép a' KK. és RR. e' sérelemnek orvoslását a' törvényhozás kétes mezejére annyival kevesebbé kívánják bocsátani, minthogy törvényekhez tartozó hit szerinti kötelességük is azt, hogy fenálló törvények ellen ejtett sérelmek megorvoslását a' legközelebbi országgyűlésen eszközöljék, parancsolja. Továbbá nem titkolhatják el a' KK. és RR. az iránti aggodalmukat, mikép a' kegy. kir. leirat a' szélbeli katonaságról általánosan szólván, annak ezen szavai „nobiles item possessionatos et lege immunes, in quantum nobilitatem suam praescripta via productionali edocuerunt, et altissimam etiam approbationem regiam nacti vel in posterum obtenturi sunt,“ a' székely nemzetre is alkalmazva lenni láttatnak 's mivel a' fegyver-alóli illy módon kiszabadulhatóság általánosan van említve, ebből azt is lehetne következtetni, mintha azon székelyek, kik czimeres levéllel nem bírnak, a' lege immunes sorába nem tartoznának, mit eddigelé még senki sem állított, sőt ezen nemzet eredeti nemességével 's azt biztosító törvényekkel merőben ellenkezik 's fels. fejedelmink is kétség alá legkevesebbé sem hozták, ennél fogva meg is vannak győződve a' KK. és RR., hogy fels. fejedelmünk ezen törvényellenes kitéttel a' székely nemzet jogai megcsontására használtatni engedni nem fogja. Egyébaránt ragaszkodnak ez uttal is az 1838iki mart. 30ról felterjesztett alázatos felíratukhoz, melyben elég világosan 's törvényekre alapított okokkal megmutattott, hogy a' szélbeli katonaság felállítására 's an-

nak mostanig fentartása nemcsak alkotmányi állásunk és törvényink rendelkezésével, de minden józan politikával ellenkezik, mit a' következők bizonyítanak: 1) a' Comp. Const. 2ik R. 1ső czim. 5ik czk. 24ik pontja azt rendeli: „hogy a' fejedelem minden haza javára czélzó és megmaradó dolgokról az ország közönséges értelméből és tetszéséből discurráljon,“ minek nyomán a' leopoldi kötéslevél 10dik pontjában is ez áll: annua comitia ad negotia publica tractanda promulganda committimus,“ ugyan a' fenemlített compilatalis törvény 16ik pontja tisztán meghatározza, miszerint a' fejedelem a' katonák számáról az országgal együtt végezzen; ugyan a' Compilata 20ik és 21ik edictumai, melyeknél fogvást a' fiscus jobbágyiból puskási szolgálattételre kétszázan ország egyezésével nemesítették meg, a' katonaság felállítását érdeklő tárgynak országgyűlésin kellett folytatását tisztán bizonyítják 2) Az approb. Const. 3ik része 6ik czim. 3ik cikk azt mondja: nemes-ember nonnisi legitime citatus et juridice convictus arestálatthassék, fogathassék, vagy károsíthatassék meg javaiban, a' 4ik cikk ezt: kényszerítésből a' nemesség nem tartozik senkit szolgálni, mire nézve az 5ik cikkben csak a' hadi expedícióra felülés iránt tétetik kivétel, a' leopoldi kötéslevél 2ik pontjában olly biztosítás mellett erősítették meg a' királyok és fejedelmek adományai és kiváltságai, hogy senki akkor birt haszonvételei birtokában megháboríthatni nem fog, a' 14ik pontban pedig ez iratik: „Sicuti ab omni tributo et praestationibus ratione bonorum, quae cum onere insurgendi possident, velut haecenus, ita in posterum sint penitus exempti“ 's még is mindezek ellenére a' székelyek, kik eredeti nemesek, régi szolgálattól merőben különböző tereh-viselésre kényszerítettek. A' katonáskodásra szorított székelység közt, mikép 1838ban is megfjetett, olly feudalis rendszer uralkodik, minő hazánkban a' hajdan földhez kötött jobbágyokra nézve sem létezett, mely rendszer szerint: a) a' székely katona katonai szolgálattja terhesb akármely jobbágy robotjánál; ugyanis ha több gyermekei vannak, harmad- negyed magával is tartozik előállani a' nélkül, hogy a' birtok mennyiségére tekintet fordítatnék, kiket mind magának kell formaruhák 's egyéb megkivántatókkal ellátni, 's mind a' mellett, hogy az Appr. 62ik edictuma szerint gratuitus labornak praestálásától a' székelység, mint az ország egyéb statusi is immunissá tétetett azon kívül, hogy az esztendő egyjő részét fegyver alatt tölti, egyéb terhes praestációra is szoríttatik, 's nemcsak a' tiszt quartélyokhoz, löskolákhoz és istállókhöz megkivántató minden munkára hajtatik, hanem az azokhoz szükséges materiálék előállítására is kényszerítettek; efelett azon katonák, kik ordináncz név alatt hétszámra a' tiszt mellé rendeltettek, ezek kertjei mivélésére 's egyébházi dolgaik eligazítására szoktak alkalmaztatni, 's jöllehet azon terhök, mellyel fogva Brassótól Csik-Szeredáig a' posták kötelességét részint gyalog, részint lovas székely katonák szokták vala teljesíteni, a' Brassótól Kézdi-vásárhelyi posta-állomások felállításával valamennyire könnyítettett, de ellenben az átal, hogy a' töröcsvári uradalomnak minden határszéli őrizet nélkül levő több ezer lakosi Oláhországba való szabad mehelésök megakadályoztatására felállított határőrző vonalra a' székely katonák rendeltettek, nagy mértékben terhelteket. b) A' székely katonának az 1825ikbeli szabályzat szerint, tisztjei hire nélkül, jószágát eladni nem szabad, sőt arra pénzt sem kölcsönözhet; e' felett a' revindicált havashoz tartozó erdősegeket, az ezred tulajdon birtokának nyilatkozta ki, azokat szabad tetszése szerint használja, de az igaz birtokosokat azoknak élésiül elzárja. c) A' székely katonának személye felett is szélesebben kiterjedő jogot használ a' katonai felsőbbség, mint a' nemesség bsznált valaha jobbágyai felett; ugyanis habár a' most tisztelt kegy. kir. leiratban biztosítás tétetett is az iránt, mikép az iskolába járásra nézve akadály nem fog tétetni, a' székely katonatisztjei engedelmé nélkül gyermekét az ezred keblén kívül sem iskolába, sem mesterségre nem adhatván, olly akadályok tétetnek közbe, melyeket legyőzni szinte lehetetlen, holott az Appr. 1ső része 6ik czim 1ső cikk azt a' jobbágy-gyermekekre nézve is megengedte; továbbá a' katonaság terhe alá szorított székely törvényhatósági hivatalra csak tisztjei engedelmével léphet, és a' táblabírák száma általok önkényüleg törvény ellenére korlátoztatván, a' táblabírást nyert személyek sem mentek a' katonai függéstől, sőt nemcsak a' világi, hanem az egyházi hivatalokra lépett személyek is a' felségnek tiszta rendelete ellenére gyakran reversalis-adásra szorítottanak. (folyt. köv.)

Amerika.

(Egyesült statusok. Texas a' mexicóiak elhagyják. Elegg.) Washingtonban a' senatus apr. 10kei ülésében előterjesztett Maine status törvényhozása által elfogadott javaslat az unio 's az angol amerikai birtok közti kereskedés ügyében 's a' kereskedői választmányhoz utasított. Az éjszaki határszél mérésével foglalkodott biztosság beadá munkálatát, mely ugylátszik egészen ellenkezik az angolok résziről tett méréssel. Ezen fontos kérdés iránt a' minap érkezett angol követ, Ashburton lord, Maine statusal egyezkedésbe bocsátkozék. Az egyesült statusokban az utánnyomás olly nagyban üzetik, hogy az angol irodalom legszebb terményei itt többnyire hirlapalokban gyorsan jelennek meg 's föltötte olvasón adatnak el. — A' legújabb amerikai lapok hirdetik a' mexicóiaknak Texasból végkép visszavonultát, kiket mintegy 1500 texasi önkéntes kergetett Rio Granden át. Ezen újabb hírek szerint a' megrohanó sereg 1000 embernél nagyobb nem vala. Huston texasi elnök nemcsak ostrom alá vevé a' mexicói öböl réveit, hanem meg is iratá Santa Anának, miszerint ő most már Mexicot megtámadandja, nem ugyan olly czélből, hogy birtokát vagy vallását legkevesebben is megkárosítsa, hanem csak, hogy a' szilaj zsarnokságot lefegyverezze. Azonban Santa Ana sem vesztegel, most 2 angol gőzhajót vásárolt meg, 's így már 3 hadihajója levén, Texas partjait akármikor kész megtámadni. Az egyesült statusok déli részeiben nagy rokonszeny mutatkozik Texashoz, mire az angol sereg megjegyzi, mikép Angli a' félhet Texasnak az egyesült statusokhoz csatlakozásától. — Az argentin köztársaság tábornoka Rivero 5000 emberrel ütött Entrerios tartományba olly czélből, hogy Paz tábornokkal együtt munkáljon. Ezen esemény elkeseríté Rosas dictatort 's hiveit elannyira, hogy

ezzer-
elem-
rcha-
ültség
adulás
rultan
'min-
ismét
köz-
s lég-
endé-
gokkal
csőtelt
remébe
tiszt-
ő szak-
k iső-
derül-
endék-
Col-
zesked
melly a'
a' vá-
ngtalan
járda-
egyes
lványi-
indenki
zkor a'
'minék
'szűlt

102.
szóló
kerület
es any-
vallás-
anunél-
en tollal
ol sem-
ad elfo-
ő egyed
s, zavart
ént Bars
gyűlésé-
esnek 's
n tőlünk
hogy ez
csak rő-
nk pedig
ment be a'
egyházi
az nem
inkább,
gen szép
st miben
form. se-
ól állott,
an a' ref.
tók közül
által az
hikor kell
ldótsé-
rt, mivel
szárma-
a: vajjon
enne) azt
t. kitani-
lehet és
ek többé,
, hogy a'
kik kö-
rövid per
födözésé-
ped gon-
egy szó-
írásunk-
K. és RR.
ref. tiszt.
felszólí-
a ztorink-
hogy ezen
eadott pa-
él, hanem
s tétetik:
sorban a'
édíratában
z emberek
ek, — és
Ezen nyi-
ember ne-
, nem le-
mból meg-
tt emberek
égerkeztek,
állított,
ndatott, a'
t a' kérdés

